

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת אחרי מות - קדושים (ובחול"ל פרשת תזריע מצורע) תשע"ב

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון - 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagithben@neto.net.il

הנושא: ביאור דברי האבן עזרא "ואני אגלה לך קצת הסוד ברמו בהיותך בן שלשים ושלש תדענו"

מילת עזאזל, תדע סודו וסוד שמו, כי יש לו חברים במקרא. ואני אגלה לך קצת הסוד ברמו בהיותך בן שלשים ושלש תדענו".

דברי האבן עזרא הם חידות שקשה לפענחם. והרמב"ן שם מסביר: "והנה רמז לך רבי אברהם, שתדע סודו כשתגיע לפסוק ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים". רצונו לומר, שלאחר שלוש שלשים ושלוש פסוקים מהפסוק המתחיל לדבר על שני השעירים מופיע הפסוק "ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים". והשעירים הם שדים ועבודה זרה שמקריבים בכל מקום בשדה, ולכן נאסר עלינו להקריב בחוץ מפני חשש ע"ז, אבל השעיר המסמל את "השעירים" הם השדים ועבודה זרה למינה, ומצוותו לשלחו לאבוד ואבריו מתפרקים, כל ענינו לבטל את העבודה זרה ע"י שמשליחים את השעיר לאיבוד, ובוה מבטלים את האמונה הזרה בעבודה זרה.

אולם נראה לתת פירוש חדש לדברי הרב אבן עזרא ובדרך הדרוש.

כלל בידינו דין אשר נמתק ונהפך לחסד, הרי שהוא חסד גדול יותר, כמו למשל לעת ערב-זמן שקיעת החמה, שהוא זמן שליטת הדינים, אולם בשבת קודש שהוא זמן חסד נהפך להיות עת רצון גדול - רעוא דרעוין יותר משאר השבת.

וכתב בספר פרי עץ חיים (שער ספירת העומר פרק ז') שלפי סדר כוונת התיבות של הספירות, בל"ג בעומר מאיר שם "אלהים" שהוא דין,

פרשתנו פותחת בתיאור סדר עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים. והתורה מצווה על לקיחת שני השעירים אחד לה' והשני הנשלח לעזאזל המדברה.

ומחדש לנו הרמב"ם כי כפרתו של השעיר המשתלח, מועיל על עבירות הקלות אף בלא תשובה, כפי שפסק (הלכות תשובה פרק א' הלכה ב') וז"ל: "שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל, כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל, שנאמר "והתודה עליו את כל עונות בני ישראל", שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת בית דין או כרת, ושבועת שוא ושקר אע"פ שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות עשה שאין בהן כרת הם הקלות".

והנה לא מצאנו עוד כפרה כזאת בלא תשובה, מלבד שיטת רבי (יומא פה:), אולם אין הלכה כמותו. אלא שיום הכיפורים מכפר רק עם התשובה. וצריך להבין מה כוחו הסגולי של השעיר המשתלח שמכפר אף לשאינם שבים?

והאבן עזרא (בפרשתנו פרק ט"ז פסוק ח'), כתב שזה סוד: "כי המשתלח איננו קרבן, כי לא ישחט, ואם יכולת להבין הסוד, שהוא אחר

אלא ששלושת האותיות הפנימיות שלו אל"ה נהפכות לאותיות שלפניהם כד"ט ומניינו ל"ג ונעשה שם אכדט"ם שהוא שם של חסד.

ויש לפרש כי שם כד"ט הוא ראשי תיבות של הפסוק "כי טובים דודיך מייך" (שיר השירים א', ב'), וייך עניינו גילוי הפנימיות, כמו שמצינו (עירובין סה:): "נכנס יין יצא סוד". כלומר, שם כד"ט ענינו לגלות את החסד המסתתר בתוך הדין.

ומה הטעם, שהחסד מסתתר בתוך הדין?

כי כל סיבת התעוררות הדינים על ישראל, היא מחמת חטאייהם, שהימרו פיו של בורא עולם, אולם כל יהודי בפנימיותו רוצה לעשות רצון יוצרו (עי' רמב"ם פ"ב מהלכות גירושין ה"כ), לכן הדין הוא רק חיצוני ואילו בתוכו מסתתר החסד.

וזאת כוונת האבן עזרא, שמילת "עזאזל", מורכבת משתי תיבות "עז אזל", כלומר העז - הדין הלך ונסתלק. והיינו, אם תתבונן היטב בפנימיות השעיר, בפנימיות הדין תראה כי הוא חסד ורחמים. וזאת משום, כי ישראל בפנימיותם טהורים וקדושים וכל רצונם לעשות רצון יוצרם.

ולכן מועיל השעיר לכפרה אף ללא תשובה, לפחות על העבירות הקלות, כי נתברר שכל אותן עבירות נעשו ללא רצון אמיתי, ובעל כרחם מחמת גודל יצרם הרע, לכן מגיעה להם כפרה אף ללא תשובה.

ועל כך מוסיף האבן עזרא ואומר: "ואני אגלה לך קצת הסוד ברמז בהיותך בן שלשים ושלש תדענו". היינו, שם כד"ט שהוא בגימטריא ל"ג, המאיר ביום ל"ג בעומר ומגלה לנו כי בכל דין מסתתר חסד ורחמים.

ואור זה של כד"ט מתעורר ביום ל"ג בעומר, מכוחו הגדול של רבי שמעון בר יוחאי, אשר במהותו ידע להכיר כי בכל דין מסתתר חסד ורחמים. כמו שמצינו במסכת שבת (לג:): שלאחר ששהה י"ג שנים במערה ללא בגדים בתוך החול ולמד תורה, נתמלא בשרו בקעים וסדקים. כשראה זאת חמיו רבי פנחס בן יאיר החל לבכות ואמר: "אוי לי שראיתך בכך". השיב לו רבי שמעון: "אשריך שראיתני בכך! שאלמלי לא ראיתני בכך - לא מצאתי בי כך".

כלומר, רבי שמעון בר יוחאי ידע לראות את הצד הטוב בכל שלוש עשרה שנות יסורים של המערה, וכיצד הכל הוא חסד ורחמים מאת בורא עולם. ומחמת כן ביום פטירתו יום ל"ג בעומר, מתעורר שם הקדוש כד"ט, אשר כל מהותו לעורר כי גם הדין - חסד הוא.

מטעם זה זכה רשב"י, שבימיו "כל ימיו אשר חיה אות הקשת לא נהיה", כי יצירת הקשת היא על ידי עירוב וניגוד של שמש וגשם יחדיו, כלומר שמש עניינה חסד כמו שנאמר (מלאכי ג', כ') "שמש צדקה ומרפא", ואילו גשם עניינו גבורה ודין "גבורות גשמים". אולם אצל רשב"י, אשר המתיק את הדין, וגילה כי גם הדין במהותו הוא חסד, לכך בימיו לא היתה תערובת של דין וחסד אלא הכל היה רחמים, ולא נראתה הקשת.

לכן יום ל"ג בעומר חל בספירה של "הוד שבהוד", הוד עניינו הודאה, להודות לה' על החסד שעשה עמנו, אולם "הוד שבהוד" פירושו להודות בצורה עמוקה יותר, גם על הדברים הנסתרים אשר על פניו לא נראים כחסדים, אולם גם הם חסדים ויש להודות עליהם לבורא עולם.

(מאמר מתוך ספר "נחלת שדה" על ענייני ל"ג בעומר שיראה אור בעתיד אי"ה).

לכל השואלים ולכל המצפים!

בשיר ושבח לבורא כל עולמים יצא לאור הכרך הרביעי מסדרת הספרים

נחלת שדה על חומש ויקרא

אוצר בלום של חידושים נפלאים וביאורים מתוקים מלאי רעיונות קודש שופעי נחוחות יראה ואהבת ה', בבקאות עצומה בדרך הדרוש והחידוד גימטריות ופרפראות ערוך בטוב טעם ודעת.

לפרטים: 050-4145482